

ЩОДО РОЗУМІННЯ І РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ ДОГОВОРІВ ПОСТАВКИ ТА ПОСТАЧАННЯ

Шульга А.А.

Особливої гостроти проблема неоднозначного ставлення до інституту договору поставки набула під час підготовки та прийняття Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) і Господарського кодексу України (далі – ГК України). Існує низка питань як теоретичного, так і практичного характеру, зокрема про: правову природу договору поставки; місце договору поставки в системі договорів; сферу застосування договору поставки; поширення на відносини поставки актів міжнародного права щодо договору купівлі-продажу; істотні умови, порядок укладання договору поставки; відмежування договору поставки від суміжних договорів тощо [1, с. 1].

Виходячи з положень ст. 712 ЦК України та ст. 265 ГК України можна зробити висновок, що договір поставки – це такий різновид договору купівлі-продажу, за яким продавець (постачальник), який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар у власність покупця для використання його у підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму [2].

Зрозуміти та розмежувати договори поставки та постачання можливо на основі прикладу розмежування від інших договорів договору міжнародної купівлі-продажу. Цей договір у міжнародній торгівлі має таку саму юридичну характеристику, яку має договір внутрішньої купівлі-продажу, тобто він є

двостороннім, оплатним та консенсуальним. Договір міжнародної купівлі-продажу є двостороннім, оскільки права та обов'язки за договором мають обидві сторони: продавець зобов'язується передати покупцеві певне майно у власність і вправі вимагати сплатити за це зумовлену договором суму грошей; покупець вправі вимагати передачі йому купленого майна, якщо продавець ухиляється від передачі проданої речі. Двосторонній характер договору купівлі-продажу визначає і взаємообумовленість зобов'язань сторін. Договір міжнародної купівлі-продажу є оплатним, оскільки набуваючи товар у власність, покупець сплачує продавцеві зумовлену договором ціну товару [3, с. 53].

Договір поставки є двостороннім (правами та обов'язками наділені як постачальник, так і покупець), консенсуальним (вважається укладеним з моменту досягнення згоди між сторонами щодо всіх істотних умов) і відплатним (постачальник передає товар покупцю за відповідну плату) [4].

У ч. 2 ст. 712 ЦК України наголошується на застосуванні до договору поставки загальних положень про купівлю-продаж, якщо інше не встановлено договором, законом або не впливає з характеру відносин сторін. Це положення має як науково-пізнавальне, так і практичне значення, оскільки в процесі реалізації прав, що впливають з конкретних зобов'язань, а також під час здійснення захисту прав у суді потрібне чітке їх визначення й правильна юридична кваліфікація [5].

Якщо брати до уваги поняття «поставка», то згідно із ст. 712 ЦК України вона передбачає поставку продавцем (постачальником), який здійснює підприємницьку діяльність, у встановлений строк (строки) товар у власність покупця для використання його у підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити ш нього певну грошову суму [6]. Згідно з ч. 1 ст. 265 ГК України, поставка здійснюється

за договором, за яким одна сторона - постачальник зобов'язується передати (поставити) у зумовлені строки (строк) другій стороні - покупцеві товар (товари), а покупець зобов'язується прийняти вказаний товар (товари) і сплатити за нього певну грошову суму [7]. При цьому, в ч. 3 ст. 265 ГК України є певна особливість, яка відрізняє його від розуміння договору поставки за Цивільним законодавством, а саме, в ГК України йдеться про те, що сторонами цього договору можуть бути тільки суб'єкти господарювання [8].

Далі розглянемо особливість розуміння понять «поставки» та «постачання». Згідно із ст. 714 ЦК України поряд із поняттям «поставка» існує і поняття «постачання» у договірних відносинах. Але «постачання» притаманне специфічному виду товару – постачанню енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу. За договором постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу, одна сторона (постачальник) зобов'язується надавати другій стороні споживачеві, абонентові, енергетичні та інші ресурси, передбачені договором, а споживач (абонент) зобов'язується оплачувати вартість прийнятих ресурсів та дотримуватись передбаченого договором режиму її використання, а також забезпечити безпечну експлуатацію енергетичного та іншого обладнання.

До договору постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу застосовуються загальні положення про купівлю-продаж, положення про договір поставки, якщо інше не встановлено законом або не впливає із суті відносин сторін [9]. Отак, якщо йдеться про договір поставки, то потрібно розуміти, що поставка здійснюватиметься за правилами ст. 712 ЦК України або 265 ГК України. Якщо ж ідеться про договір постачання, то в даному випадку слід чітко визначати умови, які містить диспозиція ст. 714 ЦК України. Тобто, на нашу думку правильним з юридичної точки зору буде казати не «Договір постачання» а «Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу». Тоді, з будь-якої юридичної

промови буде чітко зрозуміло, про який договір ідеться. Часто можна чути навіть від досвідчених юристів, коли вони в промовах говорять «договір постачання», а насправді мають на увазі «договір поставки», чи навпаки, коли йдеться про енергетичні або інші ресурси приєднаної мережі, в промовах юристів звучить «поставка».

За юридичною характеристикою договір поставки є консенсуальним, двостороннім і оплатним. Як консенсуальний він вважається укладеним з моменту досягнення сторонами згоди щодо всіх істотних умов [10, с. 298].

Але ж перейдемо до питання щодо відмінності та спільних рис між договором постачання в розумінні цивільного та господарського права. Підтримуючи точку зору правників в галузі цивільного та господарського права, слід вказати на певні ознаки, що закладені у відповідних законодавчих актах України, які надають можливість відрізнити договори поставки, укладені згідно з цивільним та господарським законодавством. Актуальним це є тому, що при укладанні комерційних угод важливо вибрати правильну форму договору, що дозволить точно відобразити суть укладання відповідної угоди, прописати певні права та обов'язки сторін.

У торгівлі різні види договорів часто підміняються одне одним, і це можуть використовувати в чужих протиправних цілях. Розуміти різницю між даними типами угод також дуже важливо для фахівців у галузі права. Договір поставки у цивільному праві (купівлі-продажу) – це письмова угода між двома суб'єктами про передачу майна за певною ціною для цілей, не пов'язаних з підприємницькими. Продавцем і покупцем може бути як суб'єкт господарської діяльності (роздрібна торгівля і т.д.), так і людина. Істотною умовою даної угоди вважається ціна товару. При цьому правовідносини між суб'єктами договору врегульовані широким переліком нормативно-правових актів.

Договір поставки (купівлі-продажу) є реальним і передбачає перехід права власності на майно в момент оплати. Ціна є фіксованою для всіх

покупців, тільки якщо відносно конкретної угоди не використовуються особливі умови. Договір поставки у господарському праві – це зобов’язання про надання майна в зазначений термін, який не збігається з моментом укладення угоди. За договором поставки в господарському праві не можуть передаватися права на майно, валюта, цінні папери, об’єкти нерухомості.

Отже виділимо певні відмінності між цими договорами.

По-перше, це стосується особливого суб’єкта. Постачальником і покупцем за договором поставки можуть бути тільки особи, які ведуть підприємницьку діяльність.

По-друге, принциповою є мета використання товару. За договором поставки він передається для господарсько-економічної діяльності. Оплата може бути виконана як при отриманні товару, так і, відповідно до угоди, у міру його реалізації.

Суб’єкти. В якості продавця за договором поставки може виступати тільки особа, що веде підприємницьку діяльність.

Оплата. Договір купівлі-продажу передбачає передачу грошових коштів в момент укладення. За договором поставки оплата може здійснюватися в міру реалізації товару.

Мета використання. Угода про купівлю-продаж тих чи інших об’єктів передбачає їх використання в цілях, не пов’язаних з підприємницькими. Договір поставки, навпаки, зобов’язує покупця купувати товари в будь-яких цілях, за винятком сімейного, особистого, домашнього використання.

Строк (термін) передачі товарів. Час укладання договору поставки і його реальне виконання ніколи не збігаються [11].

Таким чином наведений нами аналіз щодо розуміння поняття договорів поставки та постачання надає можливість чітко визначитися у розбіжностях понять «поставка» в цивільному та господарському законодавстві та розбіжностях між поняттями «поставка» та «постачання».

Список використаних джерел:

1. Алямкін В.В. Договір поставки за законодавством України: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». 2009. 23 с.
2. Цивільне право України. Договірні та не договірні зобов'язання. Договір поставки. Поняття та загальна характеристика договору поставки. URL: https://pidruchniki.com/1821071257224/pravo/dogovir_postavki
3. Деревянко Б.В. Відмежування договору міжнародної купівлі-продажу від інших договорів. *Вісник Інституту економіко-правових досліджень НАН України*. 2010. № 1. С. 53–57.
4. Поняття, ознаки та загальна характеристика договору поставки. 23.05.2013р. URL: http://plushkin.com.ua/bilety_gos_pravo/dogovi_postavki/
5. Вінник О.М. Договір поставки. Господарське право. Підручник онлайн. 20.02. 2018 р. URL: Поняття, загальна характеристика та значення договору поставки. 21.11.18 р. URL: <http://ifreestore.net/4066/46/> Дата звернення 21.11.18.
7. Хозяйственный кодекс Украины: Науч.-практ. комент. / Под общ. ред. А.Г. Бобковой. Х.: Издатель ФЛ-П Вапнярчук Н.Н., 2008. 1296 с.
8. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 462.
9. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 461.
10. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України [текст] / за заг. ред. Грудницької С.М. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 488 с.
11. Чим відрізняється договір поставки від договору купівлі-продажу. 04.08.2014 р. URL: <http://moyaosvita.com.ua/biznes/chim-vidriznyayetsya-dogovir-postavki-vid-dogovoru-kupivli-prodazhu/>. Дата звернення 04.08. 2014